

Brusel 28. února 2024
(OR. en)

6835/24

SOC 121
EMPL 66
EDUC 52
ECOFIN 226

POZNÁMKA

Odesílatel:	Předsednictví
Příjemce:	Výbor stálých zástupců / Rada
Předmět:	Provádění evropského pilíře sociálních práv v rámci evropského semestru a budoucí sociální agendy – politická rozprava

S ohledem na politickou rozpravu na zasedání Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) dne 11. března 2024 naleznou delegace v příloze poznámku předsednictví pro řízení rozpravy k výše uvedenému tématu.

Provádění evropského pilíře sociálních práv v rámci evropského semestru a budoucí sociální agendy

politická rozprava

Evropský semestr 2024

Výhled nastíněný v závěrech Rady týkajících se roční analýzy udržitelného růstu 2024¹ a společné zprávy o zaměstnanosti², jež má Rada schválit a přijmout, je celkově pozitivní. Přestože se hospodářská aktivita v roce 2023 zpomalila, míra zaměstnanosti v EU dosáhla historicky nejvyšší úrovně, přičemž nezaměstnanost klesla na nejnižší úroveň, jaká byla kdy zaznamenána, bez ohledu na rozdíly mezi členskými státy i v jejich rámci. Inflace, která dosáhla vrcholu v roce 2022, klesá.

Historicky silnou výkonnost trhu práce doprovází přetrvávající nedostatek pracovních sil. To vytváří překážky nejenom pro hospodářský růst a konkurenceschopnost, ale i pro sociální integraci a spravedlnost, což bylo jedním z hlavních témat projednávaných na nedávném summitu ve Val Duchesse³. Kromě toho ne všechny skupiny mají ze silného trhu práce stejný prospěch a mnoho z nich se nadále potýká se strukturálními překážkami, které jim brání v tom, aby se do trhu práce plně integrovali. To je případ 8 milionů mladých lidí, kteří nejsou zaměstnáni ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy. Tyto údaje poukazují na skutečnost, že je neustále zapotřebí důsledně provádět posílené záruky pro mladé lidi⁴. Růst mezd navíc se navíc nevyrovnal vysoké míře inflace, v důsledku čehož došlo ke ztrátám kupní síly a nepřiměřenému dopadu na domácnosti s nízkými a středními příjmy.

¹ Dokument 6791/24.

² Dokument 6073/24.

³ Summit sociálních partnerů ve Val Duchesse – Tripartitní prohlášení v zájmu úspěšného evropského sociálního dialogu.

⁴ Přezkum provádění záruk pro mladé lidi uskutečněný Výborem pro zaměstnanost – klíčová sdělení (dokument Rady 6831/24) a doporučení Rady (Úř. věst. C 372, 4.11.2020, s. 1).

Podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením zůstal v EU víceméně stabilní, k čemuž přispěla rozhodná politická opatření reagující na různé krize a účinnost systémů sociální ochrany, a to i navzdory přetrvávajícím problémům, pokud jde o jejich přiměřenost a udržitelnost. Je však třeba vyvinout další značné úsilí, aby bylo možné skutečně snížit chudobu a sociální vyloučení a dosáhnout do roku 2030 stanoveného cíle. Přestože růst zaměstnanosti pozitivně přispívá k boji proti chudobě, jeho přínosy jsou nerovnoměrné. Mezi přetrvávající problémy patří energetická chudoba a cenová dostupnost bydlení. Jedna z deseti osob v EU žije v domácnosti, kde náklady na bydlení představují více než 40 % celkového čistého příjmu. Vysoké ceny energií spolu s krizí způsobenou vysokými životními náklady vedly k tomu, že 9,3 % Evropanů nebylo v roce 2022 schopno dostatečně vytápět své domovy, přičemž v roce 2021 se jednalo o 6,9 %.

Kromě celounijního hlediska obsahuje letošní společná zpráva o zaměstnanosti důkladnější analýzu jednotlivých zemí, na základě prvků Rámce sociální konvergence, zaměřenou na možná rizika pro vzestupnou sociální konvergenci⁵. Tato analýza dospěla k závěru, že členské státy, které v roce 2021 vykazovaly relativně horší celkové výsledky v oblasti zaměstnanosti a nezaměstnanosti, dosáhly v roce 2022 výraznějšího zlepšení, což je známkou konvergence v těchto oblastech. I přes nedávný pozitivní vývoj však existují potenciální rizika pro vzestupnou sociální konvergenci v oblasti dovedností, což v případě, že nedojde k výraznému posílení politických opatření, může představovat výzvu pro uplatnitelnost na trhu práce a zvýšit nerovnosti. Závěrem lze uvést, že navzdory řadě krizí byly sociální výsledky v roce 2022 celkově stabilní, vzhledem k vysokým životním nákladům by však měly být pečlivě monitorovány. Dále byly zjištěny určité kritické situace v oblastech, jako je sociální ochrana a péče o děti.

Komise má v úmyslu provést druhou fázi analýzy těchto potenciálních rizik pro řadu členských států. Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu budou mít na konci semestru 2024 možnost posoudit dopad analýzy vzestupné sociální konvergence na základě prvků Rámce sociální konvergence, včetně jejich činností, a informují Radu.

⁵ Jak je uvedeno v klíčových sděleních Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu obsažených v dokumentu 9481/23.

Strategická agenda

Nad rámec evropského semestru 2024 a rovněž vzhledem k diskuzím, které proběhly během neformálního zasedání ministrů pro zaměstnanost a sociální věci v Namuru ve dnech 11. a 12. ledna, předložily Výbor pro zaměstnanost a Výbor pro sociální ochranu na žádost belgického předsednictví stanovisko k budoucím politickým prioritám Unie v oblasti evropského pilíře sociálních práv⁶. Belgické předsednictví hodlá toto stanovisko využít jako příspěvek ke konferenci na vysoké úrovni zaměřené na uvedený pilíř, která se má konat ve dnech 15. a 16. dubna v La Hulpe.

Výbory, stejně jako předtím ministři, zdůrazňují zásadní úlohu, kterou tento pilíř hraje od roku 2017, a uvádějí, že konkrétní provádění jeho zásad by pro Unii a členské státy mělo zůstat klíčovou prioritou, neboť tyto zásady jsou i nadále výchozím bodem pro orientaci v hospodářských a společenských megatrendech, utváření souvisejících politik, prosazování vzestupné sociální konvergence v Unii a podporu pokroku při plnění unijních a vnitrostátních cílů do roku 2030. Výbory určily hlavní výzvy vyplývající z megatrendů, mezi které patří rychlá digitalizace, změna klimatu a demografický vývoj.

Ačkoli uvedené stanovisko uznává, že je důležité provádět a monitorovat nové legislativní i jiné iniciativy, zdůrazňuje také potřebu zavést opatření na různých úrovních politiky (mimo jiné prostřednictvím sociálního dialogu) v řadě oblastí s cílem řešit přetrvávající problémy, které mají dopad na všechny členské státy EU a vyžadují společnou reakci.

Jednou z jasných prioritních oblastí jsou politiky v oblasti dovedností, které mají zásadní význam pro současný Evropský rok dovedností a budou muset zastávat ústřední roli při překonávání jak krátkodobých překážek v oblasti dovedností a nedostatku pracovních sil, tak i nedostatečného začleňování na trhu práce. Politiky v oblasti dovedností mají rovněž klíčový význam pro spravedlivou transformaci na ekologickou a digitální ekonomiku. V této souvislosti by mohla být zvýšena funkčnost první zásady pilíře, která zahrnuje právo na odbornou přípravu (jak je zdůrazněno v tripartitním prohlášení z Val Duchesse).

⁶ Dokument 7005/24.

Z hlediska jednotného trhu a rovněž s ohledem na zprávu o budoucnosti jednotného trhu, která bude předložena Evropské radě zasedající ve dnech 21. a 22. března 2024, je třeba věnovat další pozornost dodržování pracovních práv, zlepšování pracovních podmínek, posilování spravedlivé mobility, jakož i sociálních aspektů v pravidlech pro zadávání veřejných zakázek, a to v rámci „rovných podmínek“, o něž se tato pravidla opírají.

Užitečné by mohly být i další úvahy o tom, jak může pilíř nadále podporovat členské státy při řešení možných budoucích krizí a při zajišťování toho, aby byl nezbytný přechod na hospodářství s nulovými čistými emisemi spravedlivý a vyvážený⁷. V této souvislosti, aniž je dotčena diskuse o způsobu jeho financování, mohou pozitivní zkušenosti s nástrojem SURE inspirovat úvahy o přidané hodnotě plynoucí z konsolidace tohoto nástroje s cílem poskytnout členským státům podporu, pokud jde o režimy zkrácené pracovní doby nebo podobná opatření v době transformace zaměřená na ochranu zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných.

Správa

Dne 10. února bylo dosaženo předběžné dohody o přezkumu správy ekonomických záležitostí, jejímž cílem je zajistit zdravé a udržitelné veřejné finance a zároveň prostřednictvím reforem a investic podpořit udržitelný růst podporující začlenění ve všech členských státech.

Ústředním prvkem nového rámce budou nové střednědobé fiskálně-strukturální plány. Členské státy vypracují a předloží plány, v nichž stanoví své fiskální cíle, prioritní reformy a investice či opatření k řešení případných makroekonomických nerovnováh během období fiskální korekce. „Obdobím korekce“ se rozumí časový rámec, v němž se kombinací fiskálních korekcí, reforem a investic udržitelně snižuje míra zadlužení členského státu.

⁷ Viz také Evropská agentura pro životní prostředí, evropské posouzení rizik v oblasti klimatu.

Členské státy, které se zaváží k provádění reforem a investic, budou moci využít období pozvolnější korekce, které bude prodlouženo ze čtyř na nejvýše sedm let. Uvedená opatření musí zohledňovat konkrétní kritéria, zejména tím, že budou reagovat na doporučení pro jednotlivé země, jež byla pro členské státy vypracována v rámci evropského semestru, nebo se zaměří na dosažení konkrétních politických priorit EU. Mezi ně patří doporučení na základě hlavních zásad v oblasti zaměstnanosti (článek 148 Smlouvy o fungování EU) a zásad evropského pilíře sociálních práv. Mimo to při přezkumu provádění těchto doporučení Komise rovněž zohlední pokrok, jehož bylo dosaženo při provádění zásad evropského pilíře sociálních práv a jeho hlavních cílů, a to prostřednictvím srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů a rámce pro identifikaci rizik pro sociální konvergenci⁸. V neposlední řadě musí být každá z reforem a investic musí být dostatečně podrobná, předsunutá, časově ohraničená a ověřitelná, což vyžaduje zlepšení metodik hodnocení dopadu statistických kapacit tak, aby byly v souladu s novými požadavky.

Společné stanovisko Výboru pro zaměstnanost a Výboru pro sociální ochranu k budoucí agendě zdůrazňuje úlohu evropského semestru pro provádění zásad pilíře, přičemž vychází z dřívějšího stanoviska k přidané hodnotě sociálních investic a úloze linie Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele při řízení evropského semestru⁹, v němž je uvedeno, že „linie Rady pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele by si měla udržet svou koordinační a monitorovací úlohu ve všech záležitostech týkajících se trhu práce, dovedností a sociálních politik, a to i ve vztahu k příslušnému obsahu všech dokumentů v rámci evropského semestru, v souladu s příslušnými ustanoveními Smluv“. Rovněž poukazuje na nezbytnost zachovat mnohostrannou povahu procesů náležejících do evropského semestru. Proto by mohlo být na místě uvažovat o tom, jak toho v kontextu nového rámce dosáhnout. Stanovisko dále konzistentně vyzývá k vypracování společných pokynů k metodologiím pro sledování a hodnocení ekonomické návratnosti sociálních investic a reforem, jakož i ke strategii pro zlepšení dostupnosti a využívání administrativních údajů a ke společnému úsilí zlepšit včasnost sociálních ukazatelů.

⁸ To je dále vysvětleno v sedmém bodě odůvodnění, v němž se rovněž objasňuje, že „rámcem“ se míní Rámec sociální konvergence.

⁹ Dokument 15418/23.

S ohledem na výše uvedené skutečnosti se ministři vyzývají, aby uspořádali politickou rozpravu týkající se těchto otázek:

- 1. Jak může EU v oblasti sociálních politik a politik zaměstnanosti nejvíce přispět k řešení krátkodobých rizik pro vzestupnou sociální konvergenci a zároveň podpořit konkurenceschopnost Unie?*
- 2. Jaké jsou klíčové priority budoucí strategické agendy, zejména pro dosažení hlavních cílů v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby, a jakou úlohu by v této souvislosti mohly hrát další iniciativy zaměřené na podporu celoživotního učení, rovná pracovní práva a podporu během přechodů na trhu práce?*
- 3. Jak by v souvislosti se zítřejší diskuzí mohli ministři sociálních věcí a zaměstnanosti využít posílené spolupráce s ministry financí, v jakých oblastech politiky a proč?*
